

A KORZIKAI KIRÁLYSÁG ALKOTMÁNYA¹⁰²

A Korzikai Nép szabad és független képviselői, akik a törvény előírása szerint általános gyűlést alakítottak, és rendkívüli felhatalmazással rendelkeztek a jelen alkotmányos törvény létrehozására, a Magasságos Isten¹⁰³ sugallatára egységes határozatra jutottak a következő formában:

I. fejezet. Az Alkotmány természetéről és az abban foglalt hatalmokról

1. Cikkely: Korzika alkotmánya monarchikus, az alábbiakban következő alaptörvényeknek megfelelően.
2. Cikkely: A törvényhozó hatalom a királyt, valamint a nép törvényesen megválasztott és összehívott képviselőit illeti.
3. Cikkely: A királyból és a nép képviselőiből álló törvényhozó hatalom neve Parlament; a nép képviselőinek gyűlését a Parlamenti Kamara, a képviselőket pedig a Parlament tagjai név illeti meg.

II. fejezet. A Parlament tagjainak számáról, megválasztásáról és feladatáról

1. Cikkely: A Parlament tagjainak száma meghatározott; minden pievének két képviselője van, a pievéknek nevezett területi felosztási rendszernek megfelelően¹⁰⁴. Azok a tengerparti települések, amelyeknek lakossága eléri illetve meghaladja a háromezer főt, szintén jogot nyernek két Parlamenti tagra. A püspökök, akik Korzikán gyakorolják püspöki funkciójukat, a Parlament tagjai lesznek.

¹⁰²Az alkotmány teljes szövege. Eredetileg olasz nyelven íródott, ez a szöveg franciából lett fordítva. Forrás: BSSHNC, 1994. (Tome 103–104.) No. 668–669., 42–51. p. Az alkotmány szövegének rövidített változata megtalálható az alábbi művekben: Jollivet, Maurice: *Les anglais dans la Méditerranée: 1794–1797*. Paris, Chaillé, 1896., 28–32. p., Passano, 379–380. p., Sédillot, 195–196. p.

¹⁰³Kissé különös megfogalmazás. A francia szövegben „Etre Supreme” szerepel, mely a Robert szótár szerint az Isten egyik szokásos megnevezése, ugyanakkor a jakobinus állami kultusz által tisztelt istenséget is jelöli. Tekintettel arra, hogy a korzikaiak Franciaországtól való elszakadásuk egyik fő indokaként éppen a franciák istentagadását hozták fel, nyilvánvalóan a katolikus Istent értették alatta.

¹⁰⁴Itt felbukkan egy hagyományjogi elem: a pieve-rendszert nem részletezi, hanem tudottnak veszi.

2. Cikkely: A Parlament tagjainak megválasztására joga van minden korzikai polgárnak, aki betöltötte 25. életévét, és legalább egy éve a pievében illetve a városban él, és ott ingatlannal bír¹⁰⁵.
3. Cikkely: Senkit nem lehet Parlamenti taggá választani, csak ha az őt megválasztó pievében legalább 6000 líra értékű ingatlannal bír, befizette a megfelelő adókat, ha korzikai apától született, vagy honosították, ha legalább öt éve az adott pievében vezet háztartást¹⁰⁶, és ha betöltötte 25. életévét.
4. Cikkely: A kegydíjat kapó személyek (kivéve a nyugdíjasokat), az illetékek és adók beszedői, illetve ezek alkalmazottai, azok, akik valamilyen külföldi hatalomtól kegydíjat kapnak, illetve ilyen hatalom szolgálatában állnak, valamint a papok nem lehetnek a Parlamenti Kamara tagjai¹⁰⁷.
5. Cikkely: A választások formáságairól törvény fog intézkedni.
6. Cikkely: Ha a Parlament egyik tagja meghal, vagy törvényes okokból következően megszűnik betölteni Parlamenti tagságát, pievéje 15 napon belül, a Király rendeletére új tagot fog választani.
7. Cikkely: A Parlamenti Kamarának joga van kihirdetni a javaslatokat, melyeket törvényerőre szánnak.
8. Cikkely: A Parlamenti Kamara dekrétumainak nincs törvényi erejük, csak ha a Király szentesítette azokat.
9. Cikkely: Az a dekrétum, melyet nem a Parlamenti Kamara hozott és nem a Király szentesített, nem tekinthető törvénynek, és nem is hajtható végre.
10. Cikkely: Semmilyen adó, illeték vagy közteher nem vethető ki a Parlament egyetértése és határozott jóváhagyása nélkül.

¹⁰⁵A 2. és 3. cikkely tartalmazza a választójog anyagi jellegű megszorítására vonatkozó intézkedéseket.

¹⁰⁶A francia szöveg fordítója megjegyzi, hogy az olasz eredetiben „Casa aperta” kifejezés szerepel. Ez szó szerinti fordításban „nyitott ház”. Ez a kifejezés azt jelentette, hogy az illető háza állandóan nyitva legyen, vagyis lakott legyen, pontosabban hogy az illető öt éven át folyamatosan ott lakjék.

¹⁰⁷Ez is egy tipikusan angol passzus: Angliában ekkoriban a politikai élet jellemző korrupciós jelensége volt a patronátus: ez kb. azt jelentette, hogy aki jövedelmet biztosított egy képviselőnek, az nagymértékben befolyásolhatta annak pártállását, szavazatait. Ezt legnagyobb mértékben a kormányzat (a Korona) alkalmazta parlamenti többsége biztosítása érdekében. Az 1700-as évek végén Angliában számos törvényt hoztak az ilyen jellegű befolyásolás kiküszöbölésére. Ld. Tandori Mária: Hitek és tévhitek: a „Korona káros befolyása” Angliában a 18. század végén = A modern politikai gondolkodás kezdetei /szerk. Kukovecz György. Szeged, JATEPress, 1999. 121–128. p. , Borus György: Politikai játékszabályok Angliában a 18. század közepén = Actas, 1994/4. 53–71. p. Korzikában azonban ez az intézmény teljességgel ismeretlen volt.

11. Cikkely: A Parlamentnek joga van a nemzet nevében vádat emelni a kormány valamennyi ügynöke ellen, hivatali hatalommal való visszaélés címén¹⁰⁸, egy e célra létrehozandó rendkívüli bíróság előtt.
12. Cikkely: A hivatali hatalommal való visszaélés eseteit törvény fogja meghatározni.

III. fejezet. A Parlament időtartamáról és összehívásának módjáról

1. Cikkely: Az időtartam két év.
2. Cikkely: A Parlamentet a Király oszlathatja fel.
3. Cikkely: Felosztatás esetén a Király negyven napon belül összehívja az újat.
4. Cikkely: Akik a felosztatott Parlament tagjai voltak, a következő Parlamentbe is megválaszthatók lesznek.
5. Cikkely: Ha a Parlament felosztatás nélkül ér véget, negyven napon belül a Király újat fog összehívni.
6. Cikkely: A Király elnapolhatja a Parlamentet.
7. Cikkely: A Parlament csak a Király rendeletére gyűlhet össze és ülésezhet.
8. Cikkely: Azt az időtartamot, amely a Kamara összeülésétől annak elnapolásáig, ha nincs elnapolás, akkor felosztatásáig, illetve ha nincs felosztatás, akkor a mandátum lejártáig tart, ülészaknak nevezik.
9. Cikkely: Az Alkirály, illetve betegség esetén az általa e célra kinevezett megbízott személyesen nyitja meg az ülészakot, és hirdeti ki az összehívás indítékait.
10. Cikkely: Egy ülészak folyamán a Parlamenti Kamara maga dönt az elnapolásról és az összeüléstről.
11. Cikkely: A Kamarának jogában áll tanácskoznia tagjai megválasztásának vitatott körülményeiről.
12. Cikkely: A Parlament tagjait nem lehet sem elfogni, sem bebörtönözni addig, amíg képviselők¹⁰⁹.

IV. fejezet A Parlament tanácskozásának módjáról, szabadságáról és belső rendjéről

1. Cikkely: Miután az Alkirály vagy megbízottai a fentebb jelzett módon megnyitják a Parlamentet, a jelenlévő képviselők egy idős tag elnökletével

¹⁰⁸Ez szintén angolszász elem: az angol alkotmányos szokásrend ismeri az impeachment (közvádi eljárás) intézményét, ahol a Parlament alsóháza emel vádat, a Lordok Háza pedig a bíróság szerepét tölti be. Korzikán – Lordok Háza híján – kénytelenek voltak e célra külön bíróságot megnevezni.

¹⁰⁹A politikai mentelmi jog egyik első, frappáns meghatározása.

- üléseznnek, aki egy ideiglenes megbízottat választ közülük, ők folytatják le az elnök és egy vagy két titkár jelölését, a Parlamenti Kamarán kívülről, akiket pedig a fentnevezett Parlament határozata nevez ki.
2. Cikkely: A Parlamentnek, amelyet minden esetben a fentnevezett módon hívnak össze, joga van megszavazni a határozatokat és tanácskozni azokról, amennyiben a tagok felénél többen vannak jelen¹¹⁰.
 3. Cikkely: Mindazon megválasztott képviselők, akik nincsenek jelen, a Kamara elnökének sürgönyével 15 napon belül beidézendők.
 4. Cikkely: Ha nem jelennek meg, és ha nem mutatnak be a Kamara által törvényesnek ítélt mentséget, 200 líra bírságot szabnak ki rájuk.
 5. Cikkely: A Parlament felmentést adhat, és engedélyezheti a távollétet az azt kérvényező képviselőknek, ha a tagok felénél többen vannak jelen.
 6. Cikkely: A Parlament elé került minden javaslatról a jelenlévő tagok többsége dönt; az elnök csak szavazategyenlőség esetén szavaz.
 7. Cikkely: A törvények kidolgozásának formáját és eljárását, valamint a Ház elé kerülő többi eldöntendő ügyet, melyekről a jelen Alkotmány nem intézkedik, a Ház maga fogja szabályozni.
 8. Cikkely: A szentesítést vagy az elutasítást a Király képviselője személyesen, illetve betegség esetén a különleges bizottság közvetítője jelenti be a Parlamenti Kamarában.
 9. Cikkely: A szentesítés formulája: A KIRÁLY JÓVÁHAGYTA
Az elutasítás formulája: A KIRÁLY MEGVIZSGÁLJA
A Kamara Király által szentesített határozatainak neve: a Parlament Törvényei.
 10. Cikkely: A Parlament egyetlen tagját sem üldözhetik vagy büntethetik a király, vagy más hatóságok emberei, a Kamara előtt kinyilvánított véleményük vagy megvallott elveik miatt, kivéve ha ezt a Kamara maga rendeli el¹¹¹.
 11. Cikkely: A Parlament elnökének joga van adott esetben rendreutasítani a tagokat. A Ház megróhatja, elfogathatja és bebörtönözheti tagjait az ülés-szak idején.

V. fejezet A végrehajtó hatalom gyakorlása

1. Cikkely: Korzikán a Király gyakorolja, egy közvetlen képviselője útján, kinek címe Alkirály.

¹¹⁰Ez nagyon kemény feltétel: az angol alsóház, melynek ekkoriban kb 550 tagja volt, már 40 fő megjelenése esetén határozatképes volt.

¹¹¹Ez is egy klasszikus polgári szabadságjogi elem: a parlamenti szólásszabadság.

2. Cikkely: Az Alkirály jóváhagyásával szentesíti, illetve elutasításával megvonja a királyi törvényesítést a Parlament Kamarájának rendeleteitől.
3. Cikkely: Ezen kívül is joga van a királyi hatásköre révén a Király nevét adni a kormányzat minden lépéséhez. Lesz egy tanácsa és egy államtitkára, kiket a Király nevez ki. Az Alkirály rendeleteit a tanáccsal való konzultálás után adja ki, és azokat az államtitkár ellenjegyzi.
4. Cikkely: A népnek joga van petíciót írni mind az Alkirályhoz, mind a Kamarához. A törvényesen elismert testületek tagjai testületileg petíciózhatnak, a többiek csak személyesen; egy petíciót hűsz főnél többen nem mutathatnak be, és ennyi legyen aláíróinak száma is¹¹².
5. Cikkely: A Parlament Kamarája kérheti a Királytól az Alkirály visszahívását; ebben az esetben a kérést a Király Titkos Tanácsához kell eljuttatni. Az Alkirály a Királyhoz továbbítja az üzenetet, a Kamara kérésére, és 15 napon belül. Ezen idő elteltével a Kamara maga juttatja el a királyhoz egy küldöttség révén, de a Kamara minden esetben, 15 nappal az üzenet továbbítása előtt, kísérő dokumentumaival együtt, másolatban bemutatja azt az Alkirálynak.
6. Cikkely: A Királynak minden katonai ügyben kizárólagos hatalma van, és felügyel az ország külső és belső biztonságára.
7. Cikkely: A király üzen hadat és köt békét, és soha, semmiféle esetben, semmilyen okból nem idegenítheti el Korzika szigetét, illetve nem szüntetheti meg Korzika nemzeti egységét és oszthatatlanságát.
8. Cikkely: A király nevezi ki a kormányzat minden alkalmazottját.
9. Cikkely: Az igazságszolgáltatás és a közpénzek kezelésének alkalmazottjai csak korzikaiak, illetve törvényesen honosított személyek lehetnek.

VI. fejezet. Az igazságszolgáltatásról és a különféle bíróságokról

1. Cikkely: Az igazságszolgáltatás a Király nevében működik, és a rendelkezéseket a Király által kinevezett ügyvivők hajtják végre, a törvényeknek megfelelően.
2. Cikkely: (A Király) alakítani fog egy Legfelsőbb Bíróságot, mely öt bíróból és egy királyi ügyvédből¹¹³ áll, és Cortéban székel.
3. Cikkely: Mind a kilenc bírói kerületben lesz egy-egy elnök és egy királyi ügyvéd.

¹¹²A petíciózás is tipikusan angol jogelem. Elvileg a korzikai hagyományok is ismerték, még a genovai időkből, de nem volt közismert, elterjedt szokás.

¹¹³Ez a királyi ügyvéd feltehetőleg azonos az angol államügyész fogalmával, vagyis olyan személy, aki bármely perben az államot képviseli, akár ügyvédi, akár ügyészi szerepkörben.

4. Cikkely: Mindegyik bíróság hatásköre, a bírák száma és hierarchiája törvényben lesz szabályozva.
5. Cikkely: Minden pievének lesz egy podestája.
6. Cikkely: Minden községben lesz egy, a nép által kinevezett helyhatóság, melynek jogkörét törvény fogja meghatározni.
7. Cikkely: Azokat a bűnöket, melyek testi vagy megszegyenítő büntetést érdemelnek, hivatásos bírák és esküdtszék fogja elbírálni.
8. Cikkely: A Királynak jogában áll kegyelmet gyakorolni, ugyanolyan módon, amint azt Angliában gyakorlott előjogai szabályozzák.
9. Cikkely: Minden polgári, kereskedelmi és egyéb per Korzikán folytatásuk le, az elsőfokútól a legfelsőbb szintű tárgyalásig¹¹⁴.

VII. fejezet A rendkívüli bíróságról¹¹⁵

1. Cikkely: Egy Rendkívüli Bíróság alakíttatik, mely öt, a Király által kinevezett bírából áll, amely elbírálja az összes hatalmi visszaélési és ámulási vádakat, s amelyet a Parlament Kamarája vagy a Király állított fel, minden esetben esküdtszék közreműködésével.
2. Cikkely: A bűnesetek mikéntjét és az ítélezés formáját vonatkozó törvények fogják meghatározni.
3. Cikkely: E bíróság tagjai csak akkor üléseznek, ha a Kamara vagy a Király részéről vád merül fel, és amikor az ítélet megszületett, feloszlanak.

VIII. fejezet A személyes- és a sajtószabadságról¹¹⁶

1. Cikkely: Senkit sem lehet szabadságától és vagyonától megfosztani, csak ha ez egy törvényes bíróság rendelkezésére történt, a törvény által előírt esetekben és módokon.
2. Cikkely: Ha valakit elfognak vagy fogságban tartanak, 24 órán belül az illetékes bíróság elé kell állítani, hogy az elfogás okait a törvény szerint megítéljék¹¹⁷.
3. Cikkely: Abban az esetben, ha az elfogás zaklatásnak minősül, az érdekeltnak joga van kártérítésért szót emelni az illetékes bíróságon.

¹¹⁴Ezt a passzust a korzikaiak vezették be, elsősorban annak kivédésére, nehogy az angol állami vezetőség egyes pereket az angol felsőbbbíróságok elé utalhasson.

¹¹⁵Ez a bíróság dönt tehát a közbírói eljárásokról (helyettesíti az angol Lordok Háza bíróságát).

¹¹⁶Ez a fejezet nagyon szépen, tömören tartalmazza a kor által elismert, legfőbb szabadságjogokat. Az angol jogszokások és a francia Emberi és polgári jogok nyilatkozata egyaránt megjelenik benne.

¹¹⁷Ez a brit Habeas Corpus-törvény átvétele.

4. Cikkely: A sajtó szabadsága kihirdették, kivéve a törvény szerinti visszaélések esetét.
5. Cikkely: Minden korzikai szabadon elhagyhatja országát, és visszatérhet oda a hozzá tartozó javakkal együtt, amennyiben ez megfelel a törvényeknek és a hasonló esetekben alkalmazott rendőri szabályoknak.

LX. fejezet A korzikai zászlóról és a hajózásról

1. Cikkely: A zászlón a mórfej¹¹⁸ lesz látható, a Király színeivel együtt, az Őáltala meghatározandó formában.
2. Cikkely: A Király Korzika kereskedelmének és hajózásának ugyanazt a védelmet biztosítja, mint ami többi alattvalóit is megilleti.
3. Cikkely: A korzikai népet mélyen áthatja az Őfelsége, Nagy-Britannia Királya, és az angol nemzet érdekei iránti elkötelezettség, a hála a királyi bőkezűségért és a Korzika számára hasznos védelemért, és különösen azért, hogy biztosították számára a jelen alkotmányos törvényt, ezért kijelenti, hogy eme érdekekre úgy tekint, mint a sajátjaira. Őfelsége dicsősége és a brit birodalom érdekében elkötelezi magát, hogy osztozik annak minden háborújában és békéjében. A korzikai Parlament mindig kész lesz elfogadni a jelen alkotmánynak megfelelő szabályozásokat, amelyeket Őfelsége és Nagy-Britannia Parlamentje már elfogadott, a brit birodalom és a hozzá tartozó területek kereskedelmének terjeszkedése és haszna érdekében.

X. fejezet A vallásról

1. Cikkely: Korzika egyetlen vallása a keresztény, katolikus, apostoli, római, a maga teljes evangéliumi tisztaságában¹¹⁹.
2. Cikkely: A Parlamenti Kamara jogosult meghatározni a parókiák számát, pontosan szabályozni és meghatározni az intézkedéseket a korzikai püspökségek működésének biztosítására, egyetértésben a Szentszékkal.
3. Cikkely: Minden más kultusz türelmet élvez.

¹¹⁸Korzika régi címere – már a 14. század óta egy fehér homlokszalaggal átkötött fekete emberfej, melyet a hagyomány „mór” fejnek tart. A korzikai angol királyság lobogója végül úgy nyerte el formáját, hogy a brit összetett, kék-piros-fehér andráskezes lobogó közepébe beillesztették a mórfejet.

¹¹⁹Ez nagyon fontos passzus, mivel Anglia a reformáció óta kizárólag a québec-i franciáknak tett hasonló gesztust, ír katolikus alattvalói egyenjogúsításáról pl. hallani sem akart.

XI. fejezet A koronáról és annak öröklődéséről

Korzika ura és Királya Őfelsége III. György, Nagy-Britannia Királya, és utódai, Nagy-Britannia trónöröklési sorrendjének megfelelően.

XII. fejezet A Korzikai Királyság koronájáról és alkotmányáról

1. Cikkely: A jelen alkotmányos törvényt be fogják mutatni Őfelségének, Nagy-Britannia Királyának, és az ő nevében Őexcellenciájának, Sir Gilbert Elliot úrnak, teljhatalmú megbízottjának, aki e célra különleges megbízással rendelkezik.
2. Cikkely: Az elfogadás aktusa során Őfelsége, illetve az ő nevében teljhatalmú megbízottja megesküszik, hogy fenntartja a korzikai nép szabadságát az alkotmánynak és a törvényeknek megfelelően, és ugyanezt az esküt utódai is le fogják tenni trónraléptükkor.
3. Cikkely: Az Általános Gyűlés azonnali hatállyal a következő esküt kéri Őexcellenciájától, Sir Gilbert Elliot lovagtól: „Esküszöm a magam és a korzikai nép nevében, hogy nyilvánosan elismerem Őfelségét, III. Györgyöt, Nagy-Britannia királyát, neki Korzika alkotmánya és törvényei szerint hűséget és hódolatot fogadok, és megtartom ezt az alkotmányt és ezeket a törvényeket.”
4. Cikkely: Ezt az esküt minden korzikai le fogja tenni a saját lakóhelyén.

Egyhangúlag elfogadtatott és kihirdettetett a harmadik olvasat után a korzikai nép általános gyűlésén.

Kelt Cortéban, 1794. június 19-én, és aláíratott személyesen, a Gyűlés valamennyi tagja által.

Resume

The 18th century was the „golden age” of Corsica. This was the epoch of the „revolution” of 1729, and the following 40-year war of independence against Genoa, in 1768 the French Ancien Regime, 20 years after the French Revolution, in 1793 a short period of the Corsican independence, and in 1794 the English rule. This variable and interesting century caused some remarkable changes in the structure of the Corsican state.

During the circa 400-years Genoan rule, Corsica developed an unwritten constitution, similar to the contemporary Italian states. The present writing sketches the main features of the medieval-originated Corsican state-system, especially to the Terra del Commune, and to the legislative assembly called *consulta*. After a short survey of the events of the revolution and war, this paper examines the origins of the constitutions of 1755, and 1794. The constitution of Pasquale Paoli in 1755 inspired by the old Corsican customs, and by Montesquieu's *Spirit of the Laws*. The document of 1794 is a unique mixture of the above mentioned Corsican system, and of the 18th-century English constitution. The English and Corsican constitutional customs and principles differed from each other fundamentally. This situation caused a lots of conflicts, and in the end the fall of the remains of the Corsican independency.

After the examination of the sources, origins, main problems, and peculiarities of the constitutional documents, you can find the texts in Hungarian translation.